

Ljudska PRAVICA

„LJUDSKA PRAVICA“
USTANOVLJENA 6. OKTOBRA
1934 - MED NARODNOOSVO-
BODILNO BOROBO JE IZHA-
JALA KOT 16-DNEVNIK IN
TEDNIK OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL 1951 KOT DNEV-
NIK, NATO PA KOT TEDNIK
- OD 1. JUNJA 1953 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZANO-
STI Z „BORBO“

OB ZAKLJUČKU DRUGE LONDONSKE KONFERENCE O SUEZU

TEŽAVEN POROD »SUEŠKEGA ZDRUŽENJA«

London, 21. sept. (Tanjug). — Tretji in zadnji dan konference 18 dežel o suestem vprašanju je zadel na težave. Skupina izvedencev, ki so se sestali že zgodaj zjutraj, da bi pripravili osnutke zaključkov konference in jih dopoldne predložiti v odobritev plenarni seji delegatov, ni mogla pravočasno končati razprave in so

plenarno sejo odložili na popoldne. Mnoge težave, ki že od začetka spremljajo delo londonske konference, so prišle zlasti do izraza, ko so pripravljali besedilo o ustanovitvi združenja uporabnikov Sueskega prekopa in dokumentov, ki se tičejo drugih strani. Pakistanski delegat na teh posvetovanjih ni sodeloval.

Angleški predstavnik je davi izjavil, da bosta pripravljena dva dokumenta. Z njima bodo formalno razglasili ustanovitev »združenja uporabnikov« in izrazili skupno gledišče o obravnavanju spora pred OZN. Cilji in naloge združenja ter načrt o posredovanju v Egiptu, da bi se pogajanja obnovila, so bila glavna vprašanja, o katerih so danes razpravljali izvedenci. Predstavniki zahodnih držav izjavljajo, da so ta pogajanja potekala v duhu harmoničnosti in sodelovanja.

V razpravi o finančnih ukrepih pa so se pokazala nasprotujoča gledišča. Vse kaže, da več dežel odklanja misel, da bi plovbo usmerili okrog Afrike.

Peto sejo londonske konference o Suez, napovedano prvotno za 11.30, so odgodili do 14.30. To odločitev so objavili šele, ko je bila večina delegatov že zbrana v Lancaster Housu. Angleški predstavnik je izjavil, da so sejo odgodili, da bi delegatom omogočili pripraviti dokončen osnutek novega združenja uporabnikov prekopa.

Predstavniki angleške vlade Anthony Eden je priredil danes vodjem šestih delegacij na konferenci o Suez kosilo. Udeležili so se ga zunanji ministri Irana Ardalan, Norveške Lange, Portugalske Cunha, Etiopije Habtoldom, japonski veleposlanik v Londonu Niši in visoki komisar Nove Zelandije Klifton Web.

transzita ter skušati doseči sodelovanje s pristojnimi egiptskimi oblastmi; zagotoviti vse potrebne svoje usluge deželam, ki niso vključene v združenje, a bi se za takšne usluge obrnile na združenje; ureditev problema; prevzeti pravice do zbiranja vozne in drugih pristojbin; proučiti sleherni vprašanje, ki se tiče uporabe prekopa; obravnavati sredstva, s katerimi bi zmanjšali odvisnost vključenih dežel in olajšali uveljavljanje sleherne začasne ureditve, ki bi jo odobrila Organizacija združenih narodov.

V deklaraciji je tudi rečeno, da bo imelo združenje svet, v katerem bodo zastopane vse vključene dežele, dalje izvršni odbor, ki bi ga imenoval svet, in enega administratorja.

Deklaracija o združenju zahodnih uporabnikov prekopa

London, 21. sept. (AFP). Londonska konferenca o Suezu je bila zaključena nočjo s sprejemom deklaracije, v kateri so proglasili ustanovitev »Združenja uporabnikov Sueskega prekopa«. ZDA, Italija in Velika Britanija so se že pridružile temu združenju; Francija pa se bo vključila vanj, ko bo v to privolila francoska vlada. V deklaraciji so pojasnjeni razlogi, ki so privedli do ustanovitve združenja, hkrati pa tudi njegovi nameni. Deklaracija govori tudi o možnosti, da bi se obrnili na OZN.

V njej je rečeno, da je namen novega združenja olajšati sleherni ukrep, ki bi utegnil privedi do dokončne ustrežne ureditve tega problema; skrbeti za varnost, cenenost in učinkovitost

Odmik od političnih ciljev zahodnih velikih sil v sporu zaradi Sueskega prekopa

London, 21. sept. (Tanjug). Po drugem dnevu londonske konference v diplomatskih krogih poudarjajo, da je alternativa v obravnavanju suesteškega vprašanja slej ko prej uporaba sile ali pogajanja na podlagi pripoznanju egiptovskega sklepa o nacionalizaciji, to se pravi pripoznanju suverenih pravic Egipta do Suez. Prva alternativa — dosedanji važni element francosko-angleške politike, je doživela na tej konferenci hud poraz, ker se večina dežel zavzema za iskanje nove podlage za pogajanja z Egiptom.

Angleški zunanji minister Selwyn Lloyd je, ko je začel konferenco, izjavil, da ni moč dovoliti kompromisa o načelu mednarodnega nadzorstva nad Sueskim prekopom. Njegovo vztrajanje na »nespremenljivem stališču« angleške vlade pa je ostalo v dosedanjih razpravah brez odmeva. Vsem delegacijam je vsak dan očitnice, da je treba spremeniti koncepcije, s katerimi je Menziesov odbor odpotoval v Kairo na pogajanja, in poiskati nova pota za neposredna pogajanja. Delegati so v svojih govorih često omenjali potrebo po iskanju širše podlage za pogajanja. To še ne pomeni, da se 18 dežel odpoveduje v avgustu sprejetemu programu, ki ga je odbor petih pojasnil v Kairu. Celo Pakistan, ki se ni hotel pridružiti združenju uporabnikov, vztraja pri skupni izjavi 18 dežel z dne 23. avgusta. Značilno pa je, da je večina delegacij zdaj menila, da bi lahko našli kompromis med temi predlogi in načrtom indijske vlade. Drugače poveda-

no, tudi proti volji Selwyna Lloyda bi mogli in morali poiskati kompromis.

Politične strani suesteškega vprašanja so se tej konferenci umaknile tehničnim. V tej ali oni obliki iščejo odgovor na vprašanje, kaj bi morala ukreniti nova organizacija, če ne bi dosegli organoziranja Egipta z združenjem uporabnikov prekopa. Misel, da bi ladje v tem primeru vozile okrog Afrike, se mnogim ne zdi pravi izhod iz sedanjega položaja, in tudi misel so odkrito kritizirali tembolj, ker ameriški zunanji minister Dulles v svojih govorih ni omenil »finanstranega bojkota

Sueskega prekopa«, ki so ga bile napovedale ZDA.

Pokroviteljem nove londonske konference kaže torej samo poskusiti, da bi na splošnih načelih načrta o »združenju uporabnikov« poskusili ohraniti enotnost ciljev in akcij 18 dežel, ki je bila že med dosedanjimi razpravami pod pritiskom kritike in reagiranja svetovne javnosti močno omajana.

V dilemi, v kateri se razvijajo sedanje razprave, je poudarjeno, da bo ustanovitev »kooperativnega združenja uporabnikov Sueskega prekopa« upravičena samo kot podlaga za iskanje miroljubne poravnave suesteškega spora.

Zasebni obisk Hruščeva in njegovi razgovori z našimi voditelji

Beograd, 21. sept. (Tanjug). Predstavnik državnega sekretariata za zunanje zadeve je danes na rednem sestanku z novinarji izjavil, da »so znamenja, ki obetajo ugodnejše vzdušje za mirno poravnavo suesteškega spora na podlagi sporazumevanja«. Sedanje londonske konference pa ni hotel komentirati, ker se še nadaljuje.

Na vprašanje, kaj lahko pove v zvezi s pisanjem nekaterih tujih časnikov, da je prišlo do obiska prvega sekretarja KP SZ Nikite Hruščeva v Jugoslaviji v neprikladnem času, je predstavnik državnega sekretariata za zunanje zadeve odgovoril:

»Ne vidimo nobenih razlogov, zaradi katerih bi bili medsebojni obiski visokih državnikov, ki imajo o čem govoriti, kadar se sestanejo, v katerem koli trenutku nepriljudni. Sicer pa vam je znano, da je obisk prvega sekretarja KP SZ in člana Prezidija Vrhovnega sovjeta ZSSR Nikite Hruščeva privatnega značaja in da gre za njegov počitek. Normalno je domnevati, da pride med njegovim bivanjem pri nas ob srečanjih z jugoslovanskimi voditelji tudi do razgovorov o vprašanjih obojestranskega interesa.«

Splošna stavka na Cipru zaradi usmrtnice treh ciprskih rodoljubov

Nikozija, 21. sept. (AFP — Reuter — AP). — V dobro poučenih krogih izjavljajo, da so davi ob eni po lokalnem času justicialni tri ciprske rodoljube, obsojene na smrt na vešalih.

Ciprski guverner Harding je sinoči odbil poslednjo prošnjo za pomilostitev treh mladih Ciprcanov. V zvezi s to usmrtitvijo so britanske oblasti na Cipru objavile stroge varnostne odredbe, da bi preprečile morebitne nemire. Vojska in policijske patrulje so okreplili, ves promet, razen vojaškega, pa prekinili. Na izpostavljenih krajih so napeljali bodoče žico.

Ker guverner Harding ni hotel pomilostiti obsojenih Ciprcanov, je grško prebivalstvo na Cipru začelo splošno stavko. Trgovine in ustanove so zaprte. Delavci so zapustili podjetja. Vzlic strogim

Delegacija Delavske partije Norveške pri predsedniku Titu

OB ODHODU POLJSKE PARLAMENTARNE DELEGACIJE

Poglobitev prijateljstva in plodna izmenjava izkušenj v izgradnji socializma

Beograd, 21. sept. (Tanjug). Poljska parlamentarna delegacija, ki se je kot gost Zvezne ljudske skupščine mudila v naši državi 19 dni, je danes ob 14. odpotovala iz naše dežele. Na zemunskem letališču so jo ob slovesu pozdravili predsednik Zbora proizvajalcev Zvezne ljudske skupščine Ivan Božičević, član Zveznega izvršnega sveta Velja Stojnić, državni podsekretar za zunanje zadeve Dobrovoje Vidič, poljski veleposlanik v Beogradu Henryk Grochulski in drugi.

Praden je vstopil v letalo, je dal vodja poljske parlamentarne delegacije podpredsednik Sejma Stanislaw Kulczyński sodelavcu Tanjugu naslednje izjavo:

»Delegacija Sejma LR Poljske, ki je prišla na prijateljski obisk v Jugoslavijo na pobudo Zvezne ljudske skupščine, se je lahko v teh 19 dneh v vaši lepi deželi seznanila s sestavo in metodami dela jugoslovanskega parlamenta in republičkih skupščin, z organizacijo krajevnih organov oblasti, z delavskim samoupravljanjem v tovarnah in podjetjih, kakor tudi s krajevnimi organi samoupravljanja. Med našim bivanjem v Jugoslaviji smo bili v Ljudski republikli Srbiji, Hrvaški — Sloveniji, Bosni in Hercegovini in Črni gori. Ogledali smo si tovarne, rudnike, železarne, kmetijske zadruge in državna kmetijska posestva.

Jugoslavija je napravila veliki korak naprej na poti socialistične izgradnje. Videli smo razvijajočo se jugoslovansko industrijo, vstevši več najodobnejših industrijskih podjetij, zgraenih s požrtvovalnimi napori delovnega ljudstva. Z velikim zani-

manjem smo se seznanili z izkušnjami Jugoslavije na področju iskanja novih poti v izgradnji socializma. Vse člane naše delegacije je ganil prisrčni sprejem, ki so nam ga priredili naši jugoslovanski prijatelji. Na vsakem koraku smo videli odkritosrčne dokaze prijateljstva narodov Jugoslavije do Poljske. Tradicije skupnega boja naših narodov proti nemškemu fašizmu, junaške tradicije boja narodov Jugoslavije za svobodo in neodvisnost njihove domovine, kakor tudi tradicije boja poljskih patriotov za svobodo in neodvisnost Poljske so živi in trajni elementi bratstva naših narodov.

Zdaj, ko narodi obeh dežel grade socializem in vsak po svoje prispeljujejo k utrditvi svetovnega miru, je dobilo naše prijateljstvo trajne temelje in novo vsebino. Obisk poljskih parlamentarcev je nov korak na poti k poglobitvi prijateljstva med našima deželama, hkrati pa pomeni koristno in plodno izmenjavo izkušenj, nanašajočih se na osnovna vprašanja socialistične izgradnje. Izkušnje v zvezi z bivanjem naše delegacije v Jugoslaviji v celoti potrjujejo možnost za razširitev koristnega in širokega medsebojnega sodelovanja na raznih področjih: političnem, gospodarskem,

kulturnem, znanstveno-tehničnem itd.

Ne dvomim, da pojdejo prihodnje delegacije strokovnjakov z raznih področij po utrjih poteh, izmenjavo izkušenj strokovnjakov pa bo omogočila v socialistični izgradnji široke praktične koristi za obe strani. Zelo se veselimo, da bomo v kratkem pozdravili na Poljskem delegacijo vaše Zvezne skupščine, ki bo imela priložnost, da ugotovi, kolikšno prijateljstvo in prisrčnost čuti poljski narod do jugoslovanskih narodov.

Trdno sem prepričan, da bo obisk delegacije Sejma LR Poljske v Jugoslaviji pripomogel k še boljšemu medsebojnemu razumevanju in poglobitvi spoznavanja naših dežel, da bo pomenil naš obisk korak naprej v prijateljskih stikih med našima deželama in da bo prispeval k okrepi in nadaljnji konsolidaciji sil miru in socializma na svetu. Delegacija Sejma LR Poljske se prisrčno zahvaljuje za topli sprejem in, ko zapušta gostoljubno jugoslovansko ozemlje, želi izraziti narodom Jugoslavije najlepše, iz srca prihajajoče želje za nadaljnji razvoj socialistične izgradnje, za blaginjo delovnih ljudi Jugoslavije in za stvar miru na svetu.«

URADNO POROČILO O RAZGOVORIH delegacije Delavske partije Norveške in voditeljev SZDLJ

Beograd, 21. sept. (Tanjug). — Predstavniki Delavske partije Norveške in SZDLJ so imeli od

17. do 20. t. m. v Beogradu razgovore o naslednjih vprašanjih: strukturne spremembe v kapitalizmu, razvoj zaostalih dežel, razvoj mednarodnega položaja in vprašanja, ki so se pojavila v socialističnih gibanjih v letu 1956. Sestanek je bil nadaljevanje dosedanjih srečanj in zlasti razprav, ki so jih imeli lani predstavniki Delavske partije Norveške in SZDLJ na Norveškem.

Razgovori so potekali v prijateljskem vzdušju, odkritem pojasnjevanju stališč in vzajemnem spoštovanju gledišč. Ugotovili so, da se je tako izmenjava mnenj o vprašanjih, ki so zelo pomembna za socialistični gibanji obeh dežel kakor tudi za mednarodno delavsko gibanje, ponovno pokazala za zelo koristno obliko sodelovanja med delavskimi gibanji Norveške in Jugoslavije. Obojestransko so izrazili željo, da bi tudi v bodoče nadaljevali izmenjavo gledišč in informacij.

Delavsko partijo Norveške so zastopali Haakon Lie, Finu Moe, Jens Chr. Hauge, Aake Anker-Ording in Per Monsen, SZDLJ pa Edvard Kardaš, Veljko Vlahović, Milentije Popović, Moma Marković, Miloš Minič, Vlado Begović in Janez Staničnik.

VREMENSKA NAPOVED

za soboto, 22. septembra

Pretežno sončno. Zjutraj po kotlinah megla. Temperature ponoči med -3 in +2, v Primorju okoli 11, čez dan do 22, v Primorju pa do 24 stopinj C.

Področje visokega zračnega pritiska, ki zalema vsvo Evrogo, obdasi slabi. Slabotne frontalne meje pa se zadržujejo nad zahodno obalo kontinenta in še ne bodo vplivale na naše vreme.

Poljski ljudski poslanci so bili v četrtak pri predsedniku Zvezne ljudske skupščine Moši Pijadu

Zahodni Irijan

Indonezija je sklenila vprašanje Zahodnega Irijana postaviti na dnevni red letošnjega zasedanja OZN. Ta sklep vsekakor ni nov, kajti Indonezija je problem tega dela svojega otoka sprožila na vsakem zasedanju OZN od leta 1951 dalje. Vendar je ta sklep posebnega mednarodnega pomena sprito načina in poti, ki jo je ubrala ta velika azijska dežela, da bi uredila enega izmed važnejših perečih mednarodnih problemov.

Irijan, ki je po vsem svetu znan po kolonialnem imenu Nova Gvineja, je eden največjih izmed kakih deset tisoč otokov, kolikor jih šteje Indonezija. Malone se dotika Avstralije pod suverenostjo katere je del otoka. Irijan meri okrog 400.000 kv. km, na njem pa živi samo okrog milijon ljudi, v glavnem Papuanec, ki so zelo zaostali, kar Nizozemci navajajo za enega glavnih razlogov, da bi ohranili svojo oblast nad to večjo polovico otoka. Ker gre v glavnem za revno gorato deželo, kjer izkoriščajo v nekoliko večjem obsegu sam onafoto, sodijo, da drža Nizozemska ta otok v rokah predvsem zaradi njegovega strateškega pomena.

Znano je, da sodi Zahodni Irijan med večje kolonialne probleme, ki tarejo narode Azije in Afrike. Kar zadeva Indonezijo, gre preprosto za njeno nacionalno neodvisnost. Izredno pomembna bandunsko konferenco 29 azijskih in afriških dežel je Indonezijo soglasno podprla. Prav tako je znano, da so takšni problemi nevarni viri mednarodne napetosti, in zato je treba ukrepi vse, kar se da, da bi jih krepitvi uredili. To je poudarjeno tudi v skupni izjavi Indonezije in Jugoslavije, podpisani te dni ob obisku predsednika Sukarna v naši državi.

V obravnavanju tega problema, ene izmed poglavitnih nacionalnih nalog, kombinira Indonezija odločnost z izredno potrpežljivostjo in odgovornostjo člana mirovljubne mednarodne skupnosti. Ko je 1949. izbojevala neodvisnost, je skušala v enem letu

poravnati ta spor z Nizozemsko. Po neuspehu pogajanj je zahtevala intervencijo OZN in že leta in leta sprejema na znanje priločila OZN, naj se obe deželi neposredno sporazumeta. Indonezija ni prezrla niti zadnje priločila OZN, toda na ženevskih pogajanjih z Nizozemsko se niso sporazumeli. Pogajanja so bila prekinjena, kar pa seveda ne pomeni, da ureditve ni moč najti ravno na pogajanjih.

Sklep Indonezije, da se bo ponovno obrnila na OZN, je primer prizadevanja, da bi ta resni mednarodni problem uredili izključno z miroljubnimi sredstvi. Metoda pogajanj in sporazumevanja, upamo, ne bo in ne bi smela ostati brez vpliva tudi na obravnavanje ostalih, morda manjših in lažjih mednarodnih problemov, ki so se pojavili na svetovnem političnem prizorišču.

V. T.

Delo na meji s Tržaškim področjem

Trst, 21. sept. Jugoslovansko-italijanska razmejitvena komisija, ki na osnovi londonskega sporazuma trasira dokončno mejo med Trstom in sosednjim jugoslovanskim področjem, bo v kratkem končala svoje delo. Včeraj je komisija dokončala delo na večjem obsejnejem sektorju, kjer so bili namesto dosedanjih lesenih kolčev postavljeni obsejnejši kamni z imeni obeh držav.

Prijateljski sporazum med Kitajsko in Nepalom

New Delhi, 21. sept. (Tanjug). LR Kitajske in Nepal sta sklenila sporazum o prijateljski in gospodarskih odnosih med Nepalom in Tibetom. S tem sporazumom je Nepal de iure pripoznal suverenost LR Kitajske nad Tibetom.

V zadnjih sto letih je Nepal imel na podlagi sporazuma iz leta 1856 v Tibetu posebne trgovinske privilegije.

IZ RAZGOVORA S FINOM MUJEM O OBISKU NORVEŠKIH SOCIALISTOV

Prijateljski in plodni razgovori ter podobna gledišča o perečih vprašanjih

Beograd, 21. septembra. »Izredno smo zadovoljni z razgovori, ki smo jih imeli s predstavniki Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije,« je izjavil član delegacije Delavske partije Norveške in predsednik zunanje-političnega odbora norveškega parlamenta Fin Mu, ko je opisoval našemu sodelavcu vtise norveške delegacije s pravkar končanih razgovorov v Beogradu. »To so bile res koristne razprave,« je nadaljeval. »Naša gledišča o raznih problemih sicer niso bila v vsem istovetna z gledišči vaših predstavnikov, toda prav to nas prepričuje o potrebi, da še nadalje in še tesneje sodelujemo.«

Ugledni norveški politik je govoril potem o prijateljskem vzdušju, v katerem so se razvijale razprave, in rekel, da je po mnenju Norvežanov zlasti značilno, da si nobena stran ni prizadevala, da bi drugi vsilila svoja gledišča. »Zlasti je treba poudariti,« je rekel, »da nobena stran ne mi-

slu, da ima monopol v idejah nekakšnega čistega socializma, in da je eni in drugi strani povsem jasno, da ne more vsaka dežela

teh razprav povzela kakšne popolnejše sklepe o raznih vprašanjih, ki so bila na dnevnem redu, je Fin Mu odgovoril: »Prepričan sem, da delegacija norveške Delavske partije zdaj, pred odhodom iz Jugoslavije, čuti, da ve več kakor prej in da razume posamezne stvari bolje kakor doslej.«

Med nadaljnjim razgovorom je Fin Mu izjavil, da je norveška delegacija povabila SZDLJ, naj pošlje prihodno jesen svojo delegacijo v Oslo, kjer naj bi bil podoben sestanek, kakor sta bila letos in lani.

V četrtak so se sestali k daljšemu prijateljskemu razgovoru delegati Delavske partije Norveške in voditelji naše SZDLJ

KLJUB VELIKI UDELEŽBI okrnjena konferenca za atomsko sodelovanje

New York, 21. sept. (Reuter USIS) V prostorih OZN v New Yorku se je začela sinoči konferenca 82 dežel, na kateri naj bi ustanovili mednarodno agencijo za jedrsko energijo.

Predsednik ameriške komisije za jedrsko komisijo Lewis Straus je pozdravil ta »največji mednarodni zbor v zgodovini diplomatskih stikov« in rekel, da bi lahko ta konferenca postala »glas človeštva njegove vestie. Poudaril je, da bi morala ustanovitev agencije za jedrsko energijo pospešiti uporabo te energije v mirnodobne namene na vsem svetu. Poudaril je tudi, da statut te agencije govori o tem, da bi dajali večje količine atomskega gradiva za uporabo v mirnodobne namene namesto za atomske bombe, da bi zboljšali znanstveno delo, zbrali čim več temeljnih podatkov, od katerih je odvisen napredek človeštva, in da bi deželam, ki same ne morejo proizvajati jedrske

energije, omogočili, da bi se vsaka zase ali pa v sodelovanju s sosedji usposobila za to na način, ki najbolj ustreza njenim potrebam.

Takoj po Strausovem govoru je sovjetski delegat Zarubin predlagal, naj bi povabili na konferenco tudi LR Kitajske. Njegov predlog so podprli delegati Češkoslovaške, Indije, Indonezije, Cejlona, Afganistana, Ukrajine, Sirije in Jugoslavije.

Vodja jugoslovanske delegacije veleposlanik Matos je rekel, da je jugoslovanska vlada z obznanjem zvedela, da se predstavniki 12 dežel, ki so spomladi sestavljali statut agencije, niso mogli sporazumeti, da bi povabili LR Kitajsko k sodelovanju na konferenci. »Upali smo,« je dejal, »da bodo na tej v zgodovini največji konferenci opustili prejšnja gledišča. V delu za ustanovitev agencije, kakršna bi morala biti ta, bi bilo sodelovanje dežel, ki ima tako važno mednarodno vlogo in tako veliko število prebivalcev, zelo pomembno. Mi menimo,« je rekel Matos na koncu, »da bi storila konferenca prav, če bi povabila vlado LR Kitajske k sodelovanju.«

znatno olajšala napredek povsod tam, kjer življenjski standard ljudi nevarno zaostaja za življenjskim standardom v razvitih deželah. Omenil je lansko ženevsko konferenco o jedrski energiji in dejal, da bo ustanovitev napovedane mednarodne agencije »drugi odločni korak na poti k popolni in svobodni uporabi jedrske energije za blaginjo človeštva.«

Na glasovanju, da bi povabili Kitajsko na konferenco, niso vztrajali, ker so mislili, da bi bilo to vendarle še prezgodaj, čeprav se je pokazalo med delegati večje razpoloženje v korist Kitajske. Po mnenju diplomatskih opazovalcev je sinočnja akcija za pritegnitev LR Kitajske na konferenco pokazala, da je v mednarodni skupnosti čedalje močnejša zahteva po ureditvi tega vprašanja, ki pomeni, kakor so poudarili mnogi delegati, oviro v razvijanju mirovljubnega sodelovanja med narodi.

Konferenca bo trajala šest tednov do konca prihodnjega meseca.

Francoski rudarji stavkajo da bi dosegli zvišanje minimalnih mezd spriči naraščajoče draginj

Pariz, 21. sept. (Tanjug). Okrog 80.000 rudarjev iz Lorene je začelo stavkati, da bi tako podprli zahteve Generalne konfederacije dela po zvišanju delavskih mezd. Prvi val lokalnih stavk je zajel v zadnjih dneh tudi druga francoska industrijska področja. Na področju Seine, Narbona, Besançona in drugod je

večraj stavkalo iz protesta okrog 10.000 delavcev.

Francoski ministri predsednik Guy Mollet je nedavno pozval sindikate, naj se vzdržijo stavk, dokler pogajanja o mezdah ne bodo končana. Guy Mollet pa je tudi rekel, da »ni mogoče sprejeti zahteve po splošnem zvišanju plač, ker bi to povzročilo inflacijo. Vlada je zato sklenila blokirati cene in meзде, določene spremembe v korist delavcev pa naj bi bilo moč doseči samo v okviru lokalnih pogajanj.«

Tri vodilne sindikalne organizacije imajo različno stališče do teh vladnih ukrepov. Generalna konfederacija dela se je izrekla za zvišanje življenjskega minimuma za 3000 frankov mesečno ter poziva v tej zvezi delavce na stavko. Katoliški sindikati opozarjajo na provokacijo pojadistov, katerim se je preko organizacij trgovcev na drobno posrečilo doseči podražitev kruha in živil, in zato poudarjajo, da je treba zvišati delavske plače, vendar se še niso izrekli za stavko. Naposled pa smatrajo socialistični sindikati »Force Ouvriere« delavske stavke za »političnega dvojčka pojadistične akcije, da bi tako zadali udarec gospodarski stabilnosti Francije.«

Potem je govoril generalni sekretar OZN Dag Hammarskjöld. Poudaril je, da je čedalje očitnejše, da bi lahko jedrsko energijo uporabljali v mirovljubne namene tako, da bi pomagali ustvariti gospodarske in socialne pogoje, ki bi pripomogli, da bi odstranili mnoge razloge sedanje napetosti in sporov na svetu.

Jedrsko energija obeta novo industrijsko revolucijo, ki bo

Socialistična internacionala in Suez

Protest francoskih socialistov proti politiki francoske socialistične vlade

London, 21. sept. (AFP). V prostorih Laburistične stranke v Londonu zaseda še drugi dan biro Socialistične internacionala. Vodi ga tajnik Laburistične stranke Morgan Phillips.

Včeraj popoldne so razpravljali o združitvi obeh italijanskih

socialističnih strank in sicer na podlagi poročila posebnega odposlanca Internacionala Pierra Comina. Danes pa so francoski socialisti sprožili vprašanje Sueza in zahtevali poseben sestanek Internacionala. Na zasedanju so obravnavali tudi stike, ki so jih navezali zadnje mesece voditelji raznih socialističnih strank z voditelji ZSSR.

Glede združitve obeh italijanskih socialistov se je postavil Biro na pozitivno stališče. Po razpravi je izvolil »odbor treh« in mu naročil, naj spremlja razvoj dogodkov in obvešča Internacionalo o procesu združevanja. V odboru so predstavniki Morgan Phillips, Avstrijec Pitterman in Francoz Comin. Predstavnik Biroja je izjavil, da zadeva združitve italijanskih socialistov še zmeraj na nekaterih težave, predvsem na sindikalnem področju.

Vodilna skupina socialistov pariškega področja pa je poslala zasedanju Socialistične internacionala v Londonu pismen protest proti politiki francoske vlade v sueškem vprašanju. Francoški socialisti poudarjajo, da je »poskus, da bi uporabili silo, nedopusten« in da je »nacionalizacija prekopa docela v skladu s težnjami socialističnih gibanj«. Protest so pariški socialisti poslali tudi vodstvu stranke in ministru skemu predsedniku Guyju Molletu s poudarkom, da bi morala francoska Socialistična stranka »dati pobudo za konferenco socialističnih in delavskih gibanj vseh dežel, ki naj bi sprejela priporočilo za »internacionalizacijo vseh pomorskih prekopov ter zračnih in pomorskih poti mednarodnega pomena pod vodstvom OZN.«

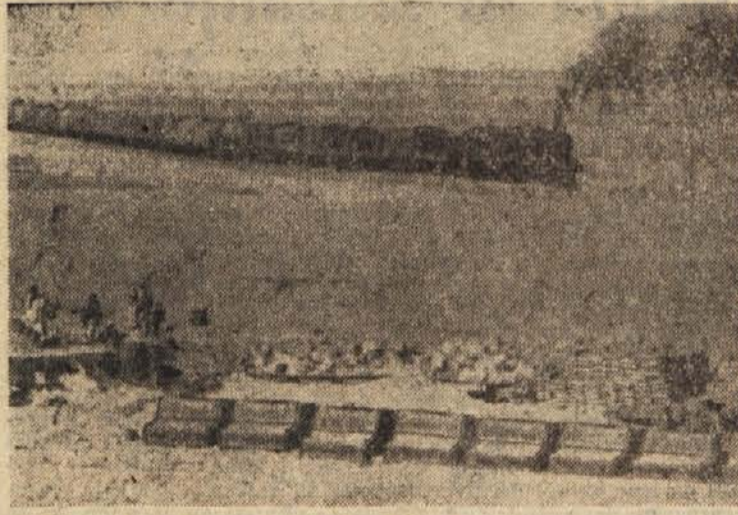
Repatriacija sovjetskih državljanov iz Zahodne Nemčije

Bonn, 21. sept. (Tanjug). Odpravniki poslov sovjetskega veleposlaništva v Bonnu Kudrjavcev je izročil zunanjemu ministru seznam 3013 sovjetskih državljanov, ki žive v Zahodni Nemčiji. Zaprošil je za sodelovanje bonnske vlade pri repatriaciji teh ljudi, ki so jih med vojno poslali ni prisilno delo v Nemčijo. Dodal je, da bo kmalu predložil nove sezname teh ljudi.

Zahodnonemški predstavnik je sporočil, da namerava vlada omogočiti povratek vsem sovjetskim državljanom, ki to žele. Teh je kakih 20.000.

Hkrati poročajo, da se je odpravnik poslov zahodnonemškega veleposlaništva v Moskvi Norte obrnil s podobno prošnjo na sovjetsko vlado, da bi olajšala vrnitev nemških strokovnjakov, katerim je potekla delovna pogodba v SZ.

Ob Sueškem prekopu je od Port Saida do Suez speljana železnica, ki stalno oskrbuje delavce na prekopu

Ob Sueškem prekopu je od Port Saida do Suez speljana železnica, ki stalno oskrbuje delavce na prekopu

Zahvala iz Brazilije

Beograd, 21. sept. (Tanjug). Predsednik republike Josip Broz Tito je prejel od predsednika Brazilije Juscelina Kubitčka brzojavko, v kateri se mu ta pristožno zahvaljuje za čestitko ob brazilškem narodnem prazniku.

Obisk angleških novinariev

Beograd, 21. sept. (Tanjug). Danes popoldne je prispelo v Beograd na obisk sedem britanskih novinarjev, ki bodo gostje naše Zveze novinarjev. Na zemunskem letališču so jih sprejeli predsednik Zveze, predstavniki beograjskih uredništev, sekretariata za zunanje zadeve in drugi.

Delegacijo vodi urednik govornih oddaj BBC Stephen Bonarjee. V Beograd so prispeli še sodelavec »Observerja« Edward Crankshaw, zunanje-politični urednik »News Chronicle« J. Dickie, sodelavec tehnika »News Statesman and Nation«, Paul Johnson in še trjeje drugi.

Britanski novinarji bodo potovali tudi v druga naša mesta ter si ogledali nekatere industrijske objekte, razen tega pa se bodo sestali z državnimi in političnimi voditelji.

Tržaško pristanišče in sueški spor

Trst, 21. sept. Čeprav sueški spor za sedaj ni vplival na pristaniški promet v Trstu, pomorski strokovnjaki budno spremljajo razvoj položaja, ki utegne v primeru bojkota ali blokade prekopa močno vplivati tudi na tržaški pristaniški promet.

V primeru bojkota ali blokade Sueškega prekopa bi utrpelo tržaško pristanišče veliko škodo, ker je precejšen del ladij, ki pristačajo v Trstu, navezan na prehod skozi prekop. Tako so lani zabeležili skupno 316 prehodov ladij na proгах proti Južni in Vzhodni Afriki, Indiji, Avstraliji itd. skozi prekop.

Z VSEH STRANI SVETA

Povečanje hamburškega pristanišča

Hamburg, 21. sept. (AFP) Tu so napravili načrte za razširitev hamburškega pristanišča in regulacijo spodnje Labe. V pristanišču bodo zgradili bazene za potniške in tovorne ladje vseh vrst ter deset pomolov, ob katerih bodo lahko pristajale 30.000 tonske ladje. Menijo, da bo tedaj lahko pristajalo v pristanišču letno okrog tisoč tankerjev.

Strugo spodnje Labe bodo poglobili do 13 m, tako da bo reka postala plovna tudi za največje ladje. Sodijo, da bodo znašali skupni izdatki za ta regulacijska dela okrog 66 milijonov mark.

SOCIALIST BURGER SESTAVLJA NOVO NIZOZEMSKO VLADO

Haag, 21. sept. (Reuter). Kraljica Julijana je dala danes mandat za sestavo nove vlade prvaku Socialistične stranke Burgerju. Odkar je pred več ko tremi meseci izbruhnila kriza nizozemske vlade, je Burger je tretji predstavnik Socialistične stranke, ki so mu zaupali mandat.

EGIPT NA PREKOPU DOVOLJ TEHNIKOV

Port Said, 21. sept. (AP) Uprava Sueškega prekopa je pospešila prehod ladij skozi prekop s tem, da je ponovno uvedla tri konvoje dnevno. Tri konvoje so uvedli neposredno po nacionalizaciji, ukinitvi pa so jih 15. septembra, ker ni bilo dovolj osebja.

PRISPEVEK ZA OZN

Kairo, 21. sept. (Reuter) Časopisna agencija za Bližnji vzhod je objavila, da je egiptovska vlada sklenila iz svojega blokiranega premoženja v ZDA plačati svoj letni prispevek OZN.

ARABSKA POMOC

Kairo, 21. sept. Agencija za Srednji vzhod (MEN) poroča, da je Saudska Arabija sklenila za ameriške dolarje kupiti še pet milijonov egiptovskih funtov, da bi tako pomagala Egiptu, da bi povečal svoje dolarske rezerve. Poročilo poudarja, da je Saudska Arabija v zadnjem času dala Egiptu na razpolago skupno 25 milijonov dolarjev.

SVICA DILOMATSKI STIKI Z BURMO

Berna, 21. sept. (AP) Švicarska vlada je objavila, da je uredila diplomatske odnose z Burmo. Za prevajalskega izrednega in opolnomočenega poslanca v Burmi je bil akreditiran dosedanjí poslanik v Siamu Erwin Bernart.

FRANCIJA »MESAGERIE MARITIME« SI JE PREMISLILA

Marseille, 21. sept. (Reuter) Francoska pomorska družba »Messagerie Maritime«, ki je bila ukazala svoji potniški ladiji »Pierre Loti«, naj na Daljni vzhod pluje okrog Rta Dobre nade, je spreminila ta sklep, tako da bo ladija, kot običajno, plula skozi Sueški prekop.

ITALIJA NEAPELJ IN GENOVA TER SUEŠKI SPOR

Rim, 21. sept. (AP) Ministrstvo za trgovinske odnose je objavilo, da je več italijanskih pristanišč »resno prizadetih zaradi sueške krize«. Posebno škodo trpi neapeljsko pristanišče, kjer se je promet znatno skril, ker pošiljajo mnoga te tuje družbe zdaj svoje ladje okrog Rta Dobre nade. Nadaljevanje sueškega spora bi povzročilo Neaplju veliko škodo in tudi Genova bi bila gospodarsko hudo prizadeta.

INDIJA VOHUNSKA AFERA

New Delhi, 21. sept. (AP) Indijska policija je aretirala nekoga izmed uslužbencev zunanjeje ministrstva, oboževalca, da je ukradel zaupne dokumente. Dokumenti se nanašajo na korespondenco med indijskim predsednikom Nehrujem in egiptovskim predsednikom Naserjem o sueškem problemu. Aretirani uslužbenec je izročil ukradene dokumente tujim

FILIPINI TAJFUNI

Manila, 21. sept. (AP) Filipine so zajeli hudi tajfuni in povzročili škodo, ki je dosegla cenijo na 1,5 milijona dolarjev. V neurju sta bila ubita dva Filipinca, 12 pa je bilo poškodovanih. Mrtvi veter in nalivi so ponekod razdeljali tudi železniške proge, znatno so bile poškodovane tudi telefonske in telegrafске naprave.

ZDA STAVKA V ŽIVILSKI INDUSTRIJI

Chicago, 21. sept. (Reuter) 25.000 delavcev, zaposlenih v tovarnah mesnih konserv, je začelo danes stavkati, ker predstavniki sindikatov in delodajalcev niso dosegli sporazuma o zvišanju mezd.

POBUDA ZA SODELOVANJE Z ZSSR

Washington, 21. sept. (Reuter) ZDA so dale pobudo za sodelovanje z ZSSR v raziskovalnem delu na Severnem tečaju. Ameriška in sovjetska letala naj bi izmenoma letala med Nomo, Aljasko in Murmanskom od marca do septembra 1957, ko je arktično področje najbolj osvetljeno. Smenala naj bi tudi leteli vrh na tečaju. Ta predlog so poslali sovjetski vladi v okviru priprav za mednarodno proslavo geofizičnega leta.

BALLET THEATRE v Jugoslaviji

VTISI IN DOŽIVETJA

Ljubljana je bila tokrat resnično prikrajšana za veliko in svojstveno umetniško doživetje, ko ni imela prilike videti newyorškega baletnega ansambla »Ballet Theatre«. »Ballet Theatre« je edinomno edinstveno plesno telo, ki obvlada na enak način klasično delo, ki so temeljni preizkusi slehernega velikega baletnega ansambla, kakor tudi izrazito moderne stvaritve in to vse stilno čisto brez kakršnega koli kompromisa. Vsaka točka programa je bila svojstveno doživetje, ker se je povsem razlikovala od druge. Nikjer ni bilo nikakega ponavljanja. Večina solistov in zborov obvlada tako klasično tehniko kakor moderno, ki je tu sicer še vedno grajena na klasični, vendar silno sproščeni. Opazijo se vplivi, ki so vplivali na to sproščenost, zlasti vpliv čiste moderne smeri, n. pr. črnih plesov, ameriških folklornih elementov, ki kljub vsej civilizaciji še nekje obstajajo, in drugi. Vendar izzveni vse skupaj čisto njihovo — ameriško. V vseh modernih delih je v funkciji prav celo plesalčevsko telo, in so zlasti še gornje telo, roke in glava sproščeni do neverjetnih možnosti.

»Ballet Theatre« je bil osnovan 1. 1940 in zadnja leta stalno nastopa s svojimi celovečernimi programi v Metropolitanu operi. Je tudi silno plodovito plesno telo, saj ima v svojem stalnem programu kar 17 samostojnih plesnih stvaritev, in sicer od stare klasične »Giselle«, »Lobodje jezera«, Fokinove »Sylphides« preko del, ki združujejo klasično in moderno, kot je n. pr. Jeroma Robinsa »Medigra«, do izrazito modernih psiholoških plesov (n. pr. »Tramvaj želja« po drami Tennessee Williamsa) ali lahkih drobni modernih stvaritev, skozi katere zavetje z vso močjo duha Amerike, n. pr. Jeroma Robinsa »Fancy Free« ali Agnes DeMille »Rodeo«, ki je grajen na nekaki ameriški folklorni bazi.

Scena in igra newyorškega »Ballet Theatre«

wer je plesala zadnja leta v pariškem izrazito klasičnem ansamblu Marquis de Cuevas in žela veliko priznanje vseh pariških kritikov. Njen Crni labod je zblestel v vsem potrebnem ognju in temperamentu in nam bo ostal v spominu zaradi njenega izredno suverena tehničnega obvladavanja tega težkega parta tako, da je stala popolnoma nad njim in se z vsem skupaj le še poigravala. Še bolj nas je zadel Danec Erik Bruhn, in sicer ne samo s fenomenalno klasično tehniko, ampak predvsem z izredno prefinjenostjo, eleganco in ekspresivnostjo.

Obe deli sta plesno dognani in plesno izvedeni. Siherni najmanjši, pa tudi najobjčajnejši gib telesa, glave, roke, pogleda, gib, ki ga v življenju vsak dan srečujemo in tudi sami delamo, je bil do kraja izplesan. Tu se popolnoma sproščeno in nevezano prepletajo najpreprostejši gibi z neverjetnimi tehničnimi spretnostmi, seveda vse v okviru izredne izrazne moči.

V vseh teh štirih delih sta bila od moških solistov najmočnejša John Kriza in Scott Douglas, ki sta po vsem svojem bistvu izrazita moderna karakturna plesalca, vendar plešeta tudi v čisto klasičnih delih.

Od solistik nas je posebno navdušila s svojo izredno karakterno močjo in temperamentom ter izredno sproščeno obvladano Annabelle Gold kot kravja pastirica-jahalka v »Rodeo«. Zanimiva je bila tudi Christine Mayer, ki je uspešno nastopala kot solistka v vseh omenjenih sedmih delih.

Ce je v vseh klasičnih delih prišel do izraza številčno močan in lepo vsklajen ženski zbor, je v modernih zblestel predvsem moški. Ves zbor in solisti še posebej so nas pritegnili tudi s svojo neposrednostjo in človek bi rekel tudi skromnostjo in prirodnostjo. Nikjer ni bilo nikake pretiranosti.

Scenarija in kostumi, ki so bili posebno v modernih delih preprosti, so se stilno ujemali v vseh prikazanih delih.

Gostovanje »Ballet Theatre« nam ni omogočilo samo to, da smo lahko videli stara klasična standardna dela v eni izmed najboljših izvedb, ampak nam je prav to gostovanje potrdilo, kako se da tudi s plesom, in sicer predvsem z modernim, umetniško prikazati drobce iz vsakdanjega življenja v vsej realnosti in, kako lahko tudi skozi tak ples zadira duh — karakter neke dežele, čeprav ta ples ni preplet zgozlj folklornih elementov.

Srečali smo se s Fokinovimi »Sylphides«, ki so bile njegovo prvo veliko koreografsko delo in predstavljajo neke vrste malo revolucijo v razvoju klasičnega baleta. To je bilo pa tudi prvo delo, s katerim se je predstavil leta 1940 »Ballet Theatre« in ki ga je prav z njim pripravil še Fokin sam. Torej smo ta balet čistega lirizma — izraz razpoloženja, ki ga vzbudi Chopinova glasba — videli v čisto originalni obliki.

Most med klasiko in moderno je sestavljalo dvojice del: Čajkovskega »Trio« po koreografiji Johna Tarasa in že imenovanega Jeroma Robinsa »Medigra« po glasbi Mortona Goulda. Čajkovskega »Trio« je polzkuš, kako z izključno glasbenim delom vskladiti ples, ki mora biti enako močan kot glasba. Osnova je bil klasični balet, vendar sproščen. Moram priznati, da je bilo to delo od vseh prikazanih najšibkejšee, ker je v njem — razen v nekaterih zelo lepih momentih — prevladovala glasba. Veliko bolj zanimiva je bila »Medigra« — kratek balet v štirih stavekih, ki je osnovan na klasičnih baletnih korakih, njegova vsebina pa je povzeta iz sodobnega ameriškega življenja.

Povsem svojstveni sta bili dve izrazito moderni deli, ki pa se med seboj zopet razlikujeta. Ples Agnes DeMille »Rodeo« po glasbi Aarona Coplanda je

Leonarda Bernsteina. Trije mladi mornarji na dopustu se srečajo v poetni noči v nekem newyorškem nočnem lokalu. V isti lokal pride dvoje deklet. Nastane borba treh za dve, vendar na koncu ostanee mornarji sami. To je drobce iz vsakdanjega življenja, prikazan v vsej realnosti in prav zaradi tega značilen.

Ziva Kraigher

IZ MODERNE GALERIJE:

Oton Postružnik; Nora žena

JUBILEJ SLOVENSKEGA UMETNIKA V PARIZU VENO PILON

šestdesetletnik

Ravno pred 60 leti se je dne 22. septembra 1896 v Ajdovščini rodil furlanskemu očetu in miteri Vipavski sin Veno. Že na srednji štoli, ki jo je obiskoval v Gorici in končal prav ob začetku prve svetovne vojne, je pokazal ne le zanimanje za likovno ustvarjanje, temveč tudi nenavaden risarski in slikarski talent. Preden se je mogel posvetiti umetnostnemu študiju, ga je zgrabila vojna vihra. Na gališki fronti je bil

je smisel za človečanske vrednote in odprl pogled na socialne probleme. Zato ni čudno, da so že prve izmed njegovih grafik posvečene trpečemu sočloveku, da s posebno ljubeznijo oblikuje nesrečne in bedne ljudi, da tako pogostoma razkrija obup in revščino življenja na dnu. Ta značilnost odklikuje tudi Pilonova dela iz kasnejših let in jih ohranja sveža in tudi po več desetletjih še živa in aktualna. Gledalec čuti, da je umetniku šlo za podajanje čiste resnice, da je oblikoval to, kar je v resnici občutil, to pa neposredno pošteno in na svoj izvirni način.

Ujet in preživel dobra tri leta v vojnem umetnostnem Ruskem, dočkal tam veliko revolucijo, se sam vključil v umetnostno-vzgojno delo, namenjeno izobraževanju ljudstva in se naposled vrnil domov, kjer se je kot vojak udeležil pohoda na Koroško.

Tako je prišlo, da je razmeroma kasno odšel na akademijo v Pragi, tam študiral nekaj let, nato pa nadaljeval nauke v Florenci. Vmes je potoval po svetu in se izobraževal. Nato se je za več let ustalil doma v Ajdovščini in neutrudno ustvarjal, dokler ga ni zvalil Pariz. Odsel je tjakaj, se polagoma udomačil na Montparnassu, tam pognali korenine, tako da bi bil danes ta dan, po skoraj treh desetletjih, že pravi parizan, da ni ostal vselej in povsod zvest svoji domovini in nanjo navezan z vso dušo, čeprav živi tako daleč stran.

V dobi po prvi svetovni vojni, ko so pri nas nastopili mladi umetniki, združeni v »Klubu mladosti«, je bil Pilon eden izmed prvih med njimi. Z vso silovitostjo svojega južnjaškega temperamenta in s prav slovensko iskrenostjo in prisrčnostjo se je boril za ideale novega umetniškega rodu, ki je napovedal vsojo praznemu formalizmu in skušal podati poglobljen, poudarjen in objektivno posplošen izraz novega, iz vojnih razvalin bujno kipečega življenja. Pilon je sprva našel vzornike v raznih predstavniških nordijskega ekspresionizma tistega časa, ki je sploh na ves tečaj naš umetniški podmladek tako močno vplival. Šele kasneje so Pilona pritegnili romanski, zlasti francoski ustvarjalci. Vendar so bile to predvsem oblikovne pobude, vsebinske je črpal Pilon iz lastne notranjosti. Na Ruskem se mu je bil izostril čut za realno opazovanje sveta, poglobil se mu

Se bolj kot slikarja pozna naša javnost Pilona — grafika. Njegova retrospektivna razstava leta 1954 v ljubljanski Moderni galeriji ga je predstavila kot grafičnega umetnika velikega formata. To so dokazovali njegovi stari listi iz mladosti (jedkanice in suhe igle, lesorezi in litografije), izmed katerih jih je lepo štjevalo vrščenih v častno mapo slovenskih klasičnih grafik. Enako pomembna in zanimiva so njegova dela iz zadnje dobe: imenitne suhe igle iz »montparnaska cikla« ter druge pariške grafike, ki kažejo pronicljivo opazovanje, smisel za značilnost, ostrino in prav značilno galski esprit — poleg tehnične dognanosti in resnične samorodnosti. Pa tudi tudi — in morda še bolj pri raznih težjih risbah in skicah iz te dobe — je povsod jasno opazen umetnikovo toplo človeški, zares žlahtni, pravi humanistični odnos do upodobljenejega motiva.

Danes živi Pilon sredi Pariza kot polnokrven Slovenec, s tisočermi vezmi priklenjen na svoj rod in domačo zemljo. Ustvarja v tem neznanskem babilonu, kjer se mešajo narodi in ideje vsega sveta. Razstavlja v okviru Ecole de Paris, se uveljavlja kot visoko kulturne tolmač in posrednik med tujnjo in našim narodom, je vsem in vsakomur vselej ustrežljiv in razumen vodnik ter mentor. Pri tem najde še časa, da prevaja slovensko poezijo v francosčno in obratno. Piše pa tudi sam stihе v materinem in francoskem jeziku, hkrati Slovenec in Parizan.

Znamenitemu umetniku, zaslužnemu duhovnemu posredniku, navdse ljubeznivemu, poštememu in plemenitemu kulturnemu delavcu, želi ob lepem življenjskem jubileju vsa slovenska javnost še mnogo plodnih, delovnih let. Po pravici pričakuje od njega še prenekatero zrelo, dognano delo. K. Dobida

BELEŽKE

Kongres kulturnih delavcev črnih narodov v Parizu

Približno sto najvidnejših književnikov in umetnikov, zgodovinarjev in etnologov črnih narodov iz raznih del svetla se je to dni zbralo v Parizu na prvem svetovnem kongresu predstavnikov črnske kulture, ki zasada na Sorboni. Na štiridnevem zasedanju bodo udeleženci kongresa razpravljali o

najvažnejših problemih in o specifičnosti kulture črnih narodov. Ob otvoritvi kongresa so črnski kulturni delavci navdušeno pozdravljali priznanje hrbojavcu Zvezje književnikov Jugoslavije, ki so jo prebrali skopno s približno štiridesetimi drugimi hrbojavkami, ki so jih kongresu poslale razne organizacije in vidne osebnosti iz mnogih držav. V svoji pozdravni hrbojavki kongresu izraža Zveza književnikov Jugoslavije pripravnost, da bo ta kulturna manifestacija črnih narodov prispevala k njihovi afirmaciji v svetu in pripomoga k zblitjanju vseh narodov na svetu.

Razstava črnogorskih likovnikov v Beogradu

V Umetniškem paviljonu na Kalemegdanu je bila v četrtek zvečer odprta razstava Društva likovnih umetnikov Črne gore. Že prej je bila ista razstava odprta v Titogradu. Poleg umetnikov, ki stalno živijo v Črni gori, so to razstavo udeležujejo tudi številni črnogorski likovniki, ki žive po drugih jugoslovenskih mestih.

Jubilejna razstava v spomin Sterije Popovića

V Muzeju gledališke umetnosti v Beogradu bo danes zvečer odprta jubilejna razstava v spomin 150-letnice rojstva in 100-letnice smrti srbskega komediografa Jovana Sterije Popovića. Prvi del razstave prikazuje Sterijino življenje in delo, s posebnim poudarkom na njegovem gledališkem in kulturno-prosvetnem delu. V drugem delu so razstavljeni dokumenti o uprizarjanju Sterijinih gledaliških del na jugoslovenskih gledaliških odrih od začetkov do današnjih dni.

Gostovanje indijskega ansambla klasičnih plesov in pesmi

Indijski narodni ansambl pesmi in plesov bo imel v ponedeljek in torek v zgradbi Narodnega pozorišča v Beogradu predstavo indijskih klasičnih plesov in glasbe. V Beogradu je indijski ansambl prišel iz Sovskega jezika, kjer je imel številna uspeša gostovanja. Na svoji poti po Jugoslaviji bo ansambl obiskal še Novi Sad, Zagreb in Ljubljano. tp

ZAREK V FILMSKI SIVINI

Po večtedenskem deževnem vremenu se človek razveseli že prvega sončnega žarka, čeprav je še tako medel in slaboten. Tak žarek je v sivem ljubljanskem filmskem sporedu angleška kriminalka »Vlaki vozijo mimo«. Da ne boste razočarani, vas že vnaprejš opozarjam, da film ni kdo ve kako duhovito zapleten ali napev — o umetniških kvalitetah seveda ne more biti niti govora — ob »Asfaltni džungli« ali »Dvojni ometni ometni« bi se nam bržkone zdel celo manj kot povprečen. Zelo literarna predloga, istoimenski roman znanega pariškega pisatelja kriminalk Georgesa Simenona ni dosti več kot spretno napisana zgodba o človeku, ki je vse svoje življenje gledal vlake, ki so vozili mimo, dokler se ni nekega dne zaradi golega slučaj napotil na dolgo pričakovano potovanje v Pariz, kjer bi skoraj postal zločinec. Film se odklikuje po imenitni igri, zlasti glavnega junaka, in po lepi barvni fotografiji.

»Bolni čez reko« je v svoji zvrsti bržčas prav tako dober film kot »Vlaki vozijo mimo«, le da smo se kavboj v zadnjem delu že naveličali, medtem ko so kriminalke bolj redko na sporedu naših kinematografov. Kaj več kot to, da pahalimo smelca in igralca Murphya ter očitano scenarijo, da je njegova zgodba na las podobna po vseh zapletih, črno-belih likih in nepogrešljivih Indijancih vsem povprečnim kavbojkam, se o filmu »Bolni čez reko« ne da povedati.

Zarko Petan

Dopoldan v Državnem arhivu

ZAPIS NA ROB ARHIVSKEGA TEDNA

Priznam: nikoli, ne ob grdem ali lepem vremenu in v nobenem letnem času mi dosedaj še ni padlo na pamet, da bi obiskal Državni arhiv. Tudi sem bil sveto prepričan, da po tej ustanovi ne bom nikoli krotil in stregel svoji poklicni radovednosti. Toda pride nekaj in človek zavije tja, kamor kot sovražnik sistematičnega vztrajnega dela najbolj ne bi nikoli zavil. In je dni je prišla taka stvar, namreč: Arhivski teden.

Nisem se odobira vstopil v nekdanjo hišo znamenitega jezuita Gruberja, kjer je danes Državni arhiv, še so me spregledali. Ko sem povedal, kaj sem, ne da bi utegnil še dodati, čemu sem jih obiskal, sem jih takoj dobil: Aha, pač arhivski teden! No, da, pravzaprav teden kot bosanska ura — arhivskih štirinajst dni.

Toda odkar se je nekako slabo začelo, je šlo kasneje vse kakor po maslu. Zdaj, ko je ta nepredvideni obisk za mano, vidim, da ura, pebita v septembrskem sončnem dopoldnevu v kaj temnični dvorani Državnega arhiva, ni bila vržena v prazno. In to zaradi samih dragečnosti in znamenitosti, ki jih hranijo, zaradi ogromne zbirke virov za znanstveno delo ter tudi zaradi ljudi, ki vse po osebnosti, ko je bil 3. oktobra 1945 arhiv ustanovljen, delujejo v njem z vso ljubeznijo in vnemo. Pravzaprav me je to drugo bolj prizadelo: današnji ravnatelj, tovarš Maček, in nekateri drugi, so pri zavedu že od začetka. In vendar: do leta 1953 ni bilo ne dovolj ljudi ne sredstev ne prostorov. Arhiv se je stalno v Narodnem muzeju, se selil v Kazino in nato na Levstikov trg. Šele tu so

sedaj dani najosnovnejši pogoji za organizirano sistematično delo. Za delo, ki ga nikoli ne zmanjka, ki ne more biti nikoli končano. Pravo Sifozio delo. Morda je prav zato bil ta obisk tako majhno doživetje, doživetje, ki vzbuja množico asociacij, primerj, pomislekov, a hkrati tudi voljo.

S tovaršico Smeletovo, ki je bila moj vodilic po prostorih arhiva, hodiva iz sobe v sobo. Pripoveduje o vsem, kar je najbolj važno, imena, naslovi, letnice. Pridno beležim v beležnico, a vendar, polovica podatkov gre mimo. Tu in tam ujamem znano ime, ki me odvrne od zavzetega strmenja v skladiščne dokumentov, skladišnice, postavljene povsod, kjerkoli je le kolikščina prostora. Soba za sobo, vse so napevane do stropa. Teda vse je urejeno, označeno in pregledno. Od rokopiisne zbirke (tu hranijo čudovito Dizmovo kroniko z barvnimi iluminacijami, Platonjeve načrte utrdb Vojne krajine in rokopiisne Prešerna, Stritarja, Levstika, Cankarja, pa tudi starejših Zoisla in Vodnika), grafičnih arhivov (tu je Zoislov arhiv, Erberzov arhiv, v katerem je najti nekaj Copove korospondence, Doiskl arhiv itd.), zbirke patentov, odtokov iz Terezijanske dobe, vse trije katastri, plemiški kataster, fužniške knjige za podelitev rudokopov, od arhiva krajskih deželnih stanov, zemljiške odveze, arhiv stare juvo, zemljiške odveze, arhiv stare juvo, ljubljanske sodišča (od leta 1814 dalje), arhiva Trgovske in obrtne zbornice (1852—1945) do listin in mikrofilmovskih posnetkov goriškega stanovskega arhiva in drugih dokumentov s področja Goriške, ki so jih dobili brez-

plačno po dogovoru s Italijo. Skladišnice, skladišnice. Polne, napevane sobe. Bežno precejšnemu razumevanju tega materiala, toda dobil sem kaj kmalu odgovor, ki me je znova presentil:

»Tu imamo samo pičo tretjino vsega. Dve tretjini dokumentov leži po raznih skladiščih, tako v Cankarjevi ulici. Ta je že prišel gniti. To so razni sodni spisi in zemljiške knjige. Pa tudi drugače je položaj precej neroden — arhive za znanstveno delo je močee uporabljati le nekako do leta 1960. Kasnejših virov ni močee dobiti, ker leže po kleteh, te pa so nabito polne do stropa. Proučevanje narodne, gospodarske in druge zgodovine za 15. stoletje zato ni močee in smo zaradi tega v nemahnih skrbeh. Izjemni so samo viri za proučevanje koroškega plebsitca in obdobje narodne viude leta 1818 do 1919.«

»Pred časom je bilo slišati o neki gradnji za novo poslopje Državnega arhiva.«

»Z gradnjo še ni nič. Določeno je samo prostor ob Askercerovi cesti. Skupni budget precejšnemu razumevanju pa bo treba še nekaj let čakati na novo poslopje. Za sedaj pa bi najnuj potrebovali kakšen začasen provizori, da rešimo material, ki je po kleteh v veliki nevarnosti.«

BRALCI NAM PIŠEJO
Mojstri
in njih spričevala

V letih, ko so sodile naše železarnice pod Generalno direkcijo za črno metalurgijo v Beogradu, je bila večina mojstrov papirščena. Kot taki so imeli dolžnost opravljati strokovni izpit za inženjerskega poslovođa. Izpite so opravljali pred strokovno komisijo, ki jo je imenovala, oziroma odobrila Generalna direkcija za črno metalurgijo. Ispitna snov je bila predpisana in dokaj obširna. Tak izpit je opravilo v jesenski železarni blizu 200 mojstrov. Vsi so bili prepričani, da jim bo prejele »Svedočanstvo« o izpitu za inženjerskega poslovođa, dokaz za visoko kvalifikacijo. Toda ne! To spričevalo ni enako vredno spričevalom o izpitu za višjega specialista ali diplomanta za mojstra, odnosno sedanjih diplomov za visoko kvalificiranega delavca. Socialno zavarovanje ne priznava »Svedočanstvo« o izpitu za inženjerskega poslovođa in smatra njih lastnike le za kvalificirane delavce. Številni mojstri, ki imajo spričevalo za inženjerskega poslovođa, so pravno brez dokaza o izpitu za visoko kvalificiranega delavca in morajo ponovno opravljati izpit pred izpitno komisijo okrajnega ljudskega odbora. Le-ti prav gotovo niso krivi, če so bili namerični takrat, ko je železarni spadala pod direkcijo za črno metalurgijo in če so bili pozneje prevedeni v delavski stalež. Pravno so opravili izpit za visoko kvalifikacijo in bi bilo pravilno, da bi jim okrajna izpitna komisija izdala diplomo o visoki kvalifikaciji na osnovi predložene »Svedočanstva« za inženjerskega poslovođa. Tu je nujno upoštevati dejstvo, da je večina teh mojstrov stara okrog 50 let in na položaju mojstra ob naj 10 let. Program izpitov za inženjerskega poslovođa je v nekaterih predmetih obsežnejši, v glavnem pa enakovreden programu izpitov za visoko kvalificiranega delavca, zato naj bi se izpit priznali, opraviti pa bi bilo potrebno le praktični del izpita. Prav bi bilo, da bi dala podjetja predložene izpitnim komisijam pri okrajnih ljudskih odborih.

Izpred sodišča v Celju

Pred Okrajnim sodiščem v Celju se je danes začela 37-letna gospodinja A. P. iz letiške ulice, ker je ležala R. D., ko se je v njem prepirala. Le-ta je zamah predstrelca z roko in se tako oboje ranila. Sodišče je A. P. zaradi nenejnih nepremišljenih dejanj kaznovalo s 6 mesecem zapora. Kazen je prestajala v dvokolesni ježici, ki se začela sodišče sedaj hitreje in strože oboje. Tako je tudi prav, saj so kraje to vrste na dnevnem redu. Pratekri teden je bil obsežna zbirka tavnine moškega koleša K. D. iz Vrbovca, doma iz Virovitice. Moška Franca Aškercu ter se z ukradenimi kolesom odpravil proti Planini pri Savinju. Toda že v Vodcah so ga prijeli organi L. M. Le-tom se je zdel sumljiv. Sprva je zatrjeval, da je kolo njegovo, potem pa, da si ga je »zaposodil«. Bizjaka je sodišče zaradi dirzne tavnine obsojilo na 6 mesecev zapora. Kazen je prestajala v dvokolesni ježici. Ježica je 24-letni delavec F. G. je v železarni štore ukradel sodelavcu B. P. aktovko, v kateri je imel razna stvarka. Po tem se je kvadril med delavci, ki je bil na postaji L. M. zaslišan, ker je udaril nekoga milničnika, ne pa zaradi tavnine. Za obe kaznivši dejanji je bil obsojen na plačilo denarne kazni v znesku 8000 dinarjev. Zaradi grobih žalitev je sodišče v Celju obsojilo 36-letno priučeno šiviljo Marijo Ocirk iz Fregrada. Omenjena je M. in K. L. Ocirkova bo morala plačati denarno kazen v višini 3000 din ter poravnati sodne stroške v skupnem znesku 8828 din. — Prav tako bo moral Ivan Šavel iz Aškerčeve ulice, ker je mož imel namreč tožilko F. A. Mladi govoreti o neresničnih zasebnih stvareh. To bo sedaj drago plačal, saj mora razne denarne kazni poravnati tudi ostale stroške v znesku 3500 din.

Pri izvrševanju službene dolžnosti je tragično preminila naša mlada sodelavca, dobra tovarišica.

Alojzija Groznik

stara 20 let

Drago tovariško bomo ohranili v trajnem spominu!

SINDIKALNA PODRUŽNICA »INTERTRADE«

Ob nenadomestljivi izgubi našega dragega moža, očeta, brata in strica

RUDOLFA JEŽKA

STROJNEGA STAVCA V POKOJU

se iskreno zahvalujemo vsem, ki ste ga v tako velikem številu spremlili na njegovi zadnji poti ter s tem dokazali, kako ste ga ljubili in spoštovali, kar nam je bilo v veliko tolažbo.

Posebno se zahvalujemo sodelavcem, delavskemu svetu in sindikalni podružnici Tiskarne »Ljudske pravice«, sestavnemu Hranilniškemu hišu ter ostalim za prekrasno cvetje, pevcem za ganljivo petje ter vsem, ki ste ob težki izgubi z nami sočustvovali ter nam ustno ali pismeno izrazili sožalje.

ZALUJOČA ZENA, HČERKA TER OSTALO SORODSTVO

List izdaja in tiska Casopisno-založniško podjetje »Ljudska pravica«, Ljubljana, Kopitarjeva ulica 6, telefon 39-181 — Notranjepolitična - gospodarska rubrika Tomšičeva I/III, telefon 20-507 — Kulturna rubrika Nazorjeva ulica 10/II, telefon 21-613 — Uprava: Kopitarjeva ulica 2, telefon 39-181 — Telefon za naročnine in oglase 81-030 — Telefon poslovne službe na Titovi cesti 22-322 — Mesečna naročnina 250 din, za tujino 800 din — Tekoči račun 60-KB-6-2-1393 — Poštni predal 42 — Poštnina plačana v gotovini — Rokopisi se ne vračajo

DNEVNE NOVICE

Turistično društvo Ljubljana obveščata, da bo današnji ogled ob 14.30. Odhod iz Beethovnovne ulice.

MLEKARNA SEŽANA
Prvovrstni kazein stalno na zalogi

STOP! Nobenih nadomestkov več! FLEX se zopet dobi. Flex čisti madeže in ne pušča roba okrog madeža.

Prepričajte se sami, da se z OVEN milnim praškom pere vse bolj belo! Mogoče tudi vi mislite, da je Vaše perilo belo. Toda, če se ne perete z OVEN milnim praškom, potem tudi ne veste, kako belo bi Vaše perilo moglo biti v resnici.

Ce hočete enostavno, pa vendarle učinkovito nego kože — uporabljajte Teint Bell Rožno mleko. Vsebuje naravna hranila, ki jih potrebuje vaša koža.

IZ DOMZLA

KINO
Ameriški film: »Zrtvovanje«. Predstavi ob 18 in 20. V glavni vlogi John Wayne, Robert Montgomery in Donna Reed.

VESTI IZ KRANJA

PRESERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ
Nedelja, 23. sept. ob 18: Izven in za podeljež: Ivan Cankar: »Hlapci«.

KINO
»STORŽIČ«: Ob 18, 18 in 20 amer. barvni film: »Dvoboj v džungli«. — Ob 22 ameriški film: »Trinajsta ura«.

LETONI KINO »PARTIZAN«: Zaprti »SVOBODA«: Ameriški film: »Trinajsta ura«. Predstavi ob 18 in 20.

IZ NAKLEGA

KINO
Ameriški barvni film: »Bolni čez reko«. Predstava ob 20.

Z BLEDA

KINO
Ameriški barvni film: »Osamljena pistolca«. Predstavi ob 18 in 20.30. V glavni vlogi George Montgomery, Dorothy Malone in Frank Faylen.

Z JESENIC IN OKOLICE

Zdravniško dežurno službo ima na Jesenicah dr. Alojz Jenko, Cesta Bratstva in enotnosti.

Brivsko dežurno službo ima v nedeljo, 23. septembra Jože Glogovšek, Plavč-Marinkova cesta.

VESTI IZ TRBOVELJ

KINO
»SVOBODA-TRBOVELJE II.«: Jugoslovanski film: »Hanka«. V glavni vlogi Vera Gregovič.

CELJSKE VESTI

CELJSKO GLEDALIŠČE
Sobota, 22. septembra ob 20: Sofoklej: »Antigona«. Sobotni abonma in Izv. Nedelja, 23. septembra ob 18.30: Sofoklej: »Antigona«. Nedeljski abonma in Izven.

IZ ZALČA

KINO
Ameriški barvni film: »Dalje od Diabla«. Predstava ob 20.

IZ ROGAŠKE SLATINE

KINO
Ameriški barvni film: »Poslednji Apač«. Predstava ob 20. V glavni vlogi Burt Lancaster in Jean Peters.

GLEDALISČA

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE
DRAMA
Petek, 21. septembra ob 20: Axelrod: »Sedem let skomin«. Abonma C.
Sobota, 22. septembra ob 20: Axelrod: »Sedem let skomin«. Abonma T.
Za zamudnike iz vseh redov lanskega abonmaja SNG so sedeži, če so jih lastniki redno plačevali, rezervirani še danes do 18. ure. Vpisovanje ob 15-18. Cankarjeva 11-I. Vpisovanje novih abonmentov na sedeže, ki bodo potem eventualno še prosti, bo v ponedeljek in torek, 24. in 25. septembra ob 15-18.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA
Gledališka pasaža
Sobota, 22. septembra ob 20: Skvarkin: »Tuje dete«. Izven.
Nedelja, 23. septembra ob 20: Skvarkin: »Tuje dete«. Izven. Zadnjič.
Obiskovalci opozarjamo na zadnji dve uprizoritvi komedije »Tuje dete«.

Mestno gledališče javlja, da se vpisovanje abonmentov za sezono 1956-57 zaključuje z današnjim dnem.

EKSPERIMENTALNO GLEDALIŠČE
Križanke — Viteška dvorana
Sobota, 22. septembra ob 20: Gostovanje Slov. narodnega gledališča iz Trsta: M. Begović: »Brez tretjega«.
Nedelja, 23. septembra ob 20: Gostovanje Slov. narodnega gledališča iz Trsta: M. Begović: »Brez tretjega«.

SENTIAKOBSKO GLEDALIŠČE
Ljubljana, Mestni dom
Sobota, 22. septembra ob 20: Malenšek-Pregelj: »Srce nikdar ne laže«, spevoigra. Izven.
Nedelja, 23. septembra ob 20: Malenšek-Pregelj: »Srce nikdar ne laže«, spevoigra. Izven.
Prodaja vstopnic v Mestnem domu, rezerviranje telefon št. 32-960.
Abonma za sezono 1956-57 bo razpisani prihodnji teden.

Vesti iz Maribora

DEŽURNA LEKARNA
Sobota, dne 22. septembra: lekarna »Planinka«, Glavni trg 20.
Nedelja, dne 23. septembra: lekarna »Pri gradu«, Partizanska cesta 1.

KINO
PARTIZAN: Češki film: »Kavarna na glavni cesti«. Udarnik: Jugosl. film: »Oblega«.

Umetnostna galerija: Razstava slikarja-grafika Avgusta Cernigoja. Razstavljenih je nad 180 del znanega tržiškega slikarja olj, akvarelov, risb in grafik. Razstava je odprta od 10-18 do vključno 23. septembra (ob nedeljah do 13. ure).

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE
Sobota, 22. septembra ob 20: Patriček: »Vroč kri«. Gostovanje v Slovenski Bistrici.
Nedelja, 23. septembra ob 15: Patriček: »Vroč kri«. Gostovanje v Oplotnici.

Vpisovanje abonmentov. Lanski abonmentni imajo pri obnovitvi abonmaja prednost. Vpisovanje novih abonmentov bo od sobote, 22. septembra dalje. Gledališka blagajna je odprta dnevno od 10-12 in od 16-19. Ob nedeljah od 10. do 12. ure.

Rodile so: Zora Pečnik, 28 let, gospodinja, Trzinč; Milana; Marija Manenica, 27 let, snalžka, Reka — Bojana; Alojzija Kosič, 28 let, gospodinja, Slov. Bistrica — Vladimira; Stefanija Kovačič, 28 let, gospodinja — Zlatica; Marija Kozar, 33 let, gospodinja — Davorina; Marija Dominko, 39 let, gospodinja, Zg. Duplec — Zdenka; Marija Zorec, 28 let, navijačka — Slavka.

Poročili so se: Franjo Horvat, 26 let, krojaški pomočnik, in Marija Potočnik, 26 let, šivilja; Vililabd Danko, 24 let, orodjar, in Stefanija Dominko, 21 let, krojaška pomočnica; Martin Božnik, 30 let, medicinski laborant, in Marija Večernik, 31 let, pomožna kuharica; Jožef Drašak, 21 let, pomožni strojar, in Slavica Ranfi, 26 let, bolniška stražnica; Jožef Lesar, 26 let, organ LM, in Jožefa Zorman, 22 let, bolniška stražnica.

Nagradni natečaj

KUPON ŠTEV. 1

1. vprašanje: Kateri je ta radijski sprejemnik?
Odgovor: _____
Ime in priimek: _____
Točen naslov: _____
Odrežite!

Odgovore na vsa štiri vprašanja pošljite skupaj v zaprti kuverti na naslov »BORBA« — Zagreb, Nikole Tesle 1, pod geslom: »Nagradni natečaj«, najkasneje do 28. septembra 1956. — Za pravilne odgovore je predvidenih deset nagrad, in sicer:

1. Velik radijski sprejemnik
 2. Velik radijski sprejemnik
 3. Majhen radijski sprejemnik
 4. Majhen radijski sprejemnik
 5. Elekt. gramofon v elegantni omarici
 6. Elekt. gramofon v elegantni omarici
 7. Fluorescenčna kompletna armatura
 8. Fluorescenčna kompletna armatura
 9. Fluorescenčna kompletna armatura
 10. Fluorescenčna kompletna armatura
- Žrebancje nagrad bo izvedla tovarna javno hkrati s programom 30. septembra 1956 v tovarni »ISTRA«, Zagreb, Nikole Tesle 7a, ob 11. uri dopoldne. — Brezplačne vstopnice lahko dvignete pri blagajni tovarne »ISTRA«, Zagreb, Nikole Tesle 7a, 28. septembra 1956 ob 10. do 12. ure in od 15. do 17. ure.

RADIO LJUBLJANA

Sporod za soboto, 22. septembra
Poročila: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.30 in 22.00.
5.00-7.00 Dobro jutro, dragi poslušalci! (pester glasbeni sporod) — 6.20 do 6.25 Naš jedilnik — 6.30-6.40 Reklame — 7.10-8.00 Zabavni zvoki — 11.00 Radijski koledar — 11.05 Malo od včeraj in malo od danes — 11.45 Pionirski kotiček — 12.00 Opoldanski sporod slovenskih narodnih pesmi — 12.30 Kmetijski nasveti: Ing. Oton Muck: Antibiotiki kot krmini dodatki — 12.40 Igra Mariborski instrumentalni ansambel — 13.15 Zabavna glasba — 13.35 Rester sporod priljubljenih arij — 14.30 Tehniški športni pregled — 14.40 Zelim ste, poslušatelji! — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.35 minut predprijave — 16.00 Utrinki iz literature: Pesmi Aca Sopova — 16.20 Koncert po željah — 17.15 Zabavna in plesna glasba — 18.00 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 18.15 Pojeta ženski zbor »Franco Prešerje« iz Kranja in zbor »Tine Rožanec« — 18.45 Okno v svet: Suženstvo pred ZNY — 19.00 Zabavna glasba, vmes reklame — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Veseli večer — 21.00 Igramo za ples — 22.15-23.00 Oddaja za naše izseljenice — na valu 327.1 m — 22.15-23.00 UKV program: Plesna glasba — 23.00-24.00 Oddaja za tujino — na valu 327.1 m (prenos iz Zagreba).

KINO »UNION«

Italijanski barvni film

»ATILA«

Tednik F. N. 37. Predstave ob 18, 18 in 20. V glavni vlogi Sophia Loren, Anthony Quinn in Henri Vidal. — Ob 22 premiera ameriškega barvnega filma »Houdini«. V glavni vlogi Tony Curtis in Janet Leigh. Prodaja vstopnic od 9.30-11 in od 14 dalje.

KINO »KOMUNA«

Italijanski film

»ZVESTA SENCA«

Tednik: Filmske novice št. 37. Predstave ob 18, 18 in 20.30. V glavni vlogi Marta Toren in Pierre Cressy. Prodaja vstopnic od 9.30-11 in od 14 dalje. Film je na sporedu do 30. septembra 1956.

KINO »SLOGA«

Angleški barvni film:
»Vlakci vozijo mimo«. Predstave ob 17, 19 in 21. Ob 18 matineja ameriškega barvnega filma: »Bolni čez reko«. — Film je na sporedu do 24. septembra.

KINO »VIČ«: Amer. barvni film: »Bolni čez reko«. Tednik. Predstave ob 18, 18 in 20.30.

Prodaja vstopnic v obeh kinematografih od 9.30-11 in od 14 dalje za matinejo in kinu »Sloga« od 9 dalje.

KINO »SOČA«

Sovj. barvni film: »Matine«. Predstavi ob 18 in 20. V glavni vlogi V. Marečkaja in A. Batalov. Film je na sporedu do 24. septembra. Prodaja vstopnic samo od 14 dalje.

KINO »TRIGLAV«

Francoški film

Oven s 5 nožami

V glavni vlogi Fernandel in Francoise Arnoul. Predstavi ob 18 in 20. Prodaja vstopnic od 17 dalje. — Danes zadnjičkrat. Jutri sovjetski barvni film: »Sadko«.

KINO »ŠIŠKA«

Angleški barvni film

ŠKRLATNA DOLINA

V glavni vlogi Gregory Peck in Win Min Than. Predstave ob 18, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 15 dalje.

DROBNI OGLASI

ADMINISTRATIVNI PRISTAV, več tudi poslov v davčni stroki, išče zaposlitev kjer koli na področju LR Slovenije. Naslov v oglašnem oddelku. LP.

MOTORNO MLATILNICO — znamke »Zaria« — proda Kmetijska zadruga Lesično-Drensko rebr. Pojasnila se dobe v upravi zadruga v Lesičnem. 3563

LIN čistilni prašek ne praska, pa vendar odstrani temeljito vse nečisto z lesenih, kovinskih in keramičnih predmetov.

IŠCEMO MLAJŠEGA gradbenega inženirja

za projektantska dela nizkih gradenj.

V poštev pride tudi gradbeni tehnik z daljšo prakso. — Po goj je odslužen vojaški rok. Stanovanje na razpolago. — Ponudbe na »KOMUNA PROJEKT«, Maribor, Partizanska cesta 12. M 293

»RAD« Gradbeno podjetje • Beograd, Kosovska 31

razpisuje natečaj za sprejem uslužbenca za delovno mesto

SEKRETARJA PODRUŽNICE podjetja v Cavragradu

Pogoji: višja ali najmanj srednja strokovna izobrazba, popolno znanje turškega in eventualno francoskega ali angleškega jezika. Več kot petletna praksa pri delu v administraciji ali podobnem.

Ponudbe s podrobnejšim opisom vložite do 1. oktobra 1956 kadrovski službi gradbenega podjetja »RAD«, Beograd, Kosovska ulica 31/IV. 3445

KMETIJSKO POSESTVO DOBROVO

razpisuje

I. javno licitacijo

za oddajo gradbenih in obrtniških del za izgradnjo senika, remize, skladišča in dokončno ureditev dvorišča, v skupni predračunski vrednosti 19,000,000 din

Licitacija bo v petek, 5. oktobra 1956 ob 9. uri v prostorih Kmetijskega posestva Dobrovo.

Rok dovršitve licitiranih del je 31. december 1956.

Projektantski elaborati in pogoji za licitacijo se dobijo pri investitorju od 21. septembra od 8. do 12. ure.

KMETIJSKO POSESTVO DOBROVO V BRDIH
3582

Na temelju člena 63 uredbe o spremembah in dopolnitvah uredbe o plačah delavcev in uslužbenecv gospodarskih organizacij poziva

»RAD« Gradbeno podjetje • Beograd, Kosovska 31

vse delavce in uslužbence

ki imajo pogoje po členu 62 in 63 našteve uredbe ter imajo pravico do deleža pri končni delitvi plač iz dobička v letu 1955, naj se javijo v roku treh mesecev od dneva objave svojim gradbiščem zaradi uveljavljanja svojih pravic.

Po preteku določenega roka bodo delavci in uslužbenci, ki se ne bodo javili, izgubili pravico do sodelovanja pri končni razdelitvi v skladu s členom 63, točka 2 uredbe o spremembah in dopolnitvah uredbe o plačah delavcev in uslužbenecv. 3447

RAZPIS

GOSPODARSKA POSLOVNA ZVEZA LJUBLJANA

razpisuje na podlagi člena 12 točke 3 Pravil delovno

mesto upravnika

POGOJI: višja strokovna izobrazba s 5-letno prakso v gospodarstvu

ali srednja strokovna izobrazba s 10-letno prakso v gospodarstvu

ali nižja strokovna izobrazba s 15-letno prakso v gospodarstvu

Plača po dogovoru. — Nastop službe takoj. — Pismene ponudbe s kratkim opisom dosedanjega službovanja in strokovne izobrazbe pošljite najkasneje do 28. septembra 1956 na naslov: GOSPODARSKA POSLOVNA ZVEZA LJUBLJANA, Aškerčeva 3. 3581

Srbsko podjetje »Avala film« snema že drugo polovico prvega jugoslovanskega barvnega filma »Pop Cira in pop Spira«. Scenarij za ta film sta napisala po istolomskem Sremčevem književnem delu Rodoljub Andrić in Soja Jovanović. Če bo lepo vreme, bo snemanje končano sredi oktobra. — Zgoraj: Renata Ulmanska kot Julia. — Spodaj: Vlasta Stojiljković kot Sača v prvem domačem barvnem filmu »Pop Cira in pop Spira«.

Filmski DROBIŽ

Gisele Franchomme bo nastopila v glavni vlogi v filmski realizaciji znanega romana »Dober dan, žalost!«, izbirna je bila vse prej kot lahka, saj je moral režiser Otto Preminger izkusiti poldrugi tisoč sedemnajstletnih kandidatov, ki so ustrezale zahtevnim pogojem: znanje plavanja, jahanja, plesanja in kajenja. Razen tega so zahtevali od bodoče igralko, da ni starejša od osemnajst let in da ima čedno postavo tudi v hlačah.

Kakor smo že poročali, snema znani ameriški režiser Fred Zinnemann na Kubl filmu po Hemingwayevi noveli »Starec in morje«. Pri pisanju scenarija je sodeloval tudi avtor literarne predloge, ki je pred kratkim izjavil, da je to njegovo zadnje delo, ki ga je dovolil preiti v filmski jezik. Razlog za to izjavo moramo iskati v čedalje slabših odnosih med Hemingwayem in hollywoodskim podjetjem, ki snema film »Starec in morje«.

James Mason je predstavil na neki novinarski konferenci svojo sedemletno hčerko Portland, ki je navzlic tako rekoč rosn mladosti že debutovala v filmu kot soigralka Gregorija Pecka. Konferenca se je slabo končala, ker jo James Mason zapodil hčerko spat, ko je izjavila, da bo postala igralka, pevka, plesalka in pisateljica in da že pripravlja knjigo z naslovom »Rada imam Walt Disneya in on me ima radi«.

Nestor ameriške kinematografije in menda najstarejši filmski režiser na svetu Cecil de Mille je pred kratkim praznoval 75. rojstni dan. Ameriški novinarji so ob tej priložnosti znali povedati, da je de Mille doletel režiral 69 filmov, ki jih je gledalo približno tri in pol milijarde gledalcev.

»Nebo skozi vejevje«

Na pobočjih Vršiča snemajo »Nebo skozi vejevje«, drugo zgodbo umetniškega filma »Veliki otroci«. Ta zgodba pripoveduje o usodi 40 ranjencev in tífusnih bolnikov med peto sovravno ofenzivo. Ranjenci in bolniki se skrivajo v gozdovih, Nemci pa jih iščejo z dresiranimi psi.

»Drama je mozaik brez glavnega junaka, prikazuje pa usodo skupine ranjencev,« pravi režiser Stole Janković. Dvoje ne-

dvomno najbolj zanimivih vlog igrata Vera Čukić kot bolničarka in mali Miodrag, ki se iznenada znajde sredi vojnega viharja. K skupini ranjencev je prišel s svojo materjo, ki je kmalu potem umrla.

Vera Čukić je dobila filmsko vlogo po naključju: njena fotografija je bila v izložbenem oknu na Terazijah. — Doslej so posneli približno polovico zgodbe, te dni pridejo na vrsto kadri spopada z Nemci. Nastopila naj bi partizanska divizija, ki bo pritegnila nase pozornost Nemcev, da se bodo ranjenci lahko

umaknili. Vendar pa Nemci slutijo, da je divizija pustila svoje ranjence nekje v bližini, zato jih iščejo.

V tej zgodbi, kakor tudi v »Rdeči ruti«, prvem delu filmskega omnibusa, Nemcev ne bo videti, marveč bo odmevalo samo njihovo streljanje. — Sprva so nameravali posneti troje zgodbe, kasneje pa so misel na tretjo opustili. Tako bosta torej sestavljali filmski omnibus »Veliki otroci« dve zgodbi, in sicer »Rdeča ruta« in »Nebo skozi vejevje«. Menda bomo videli film še pred koncem letošnjega leta.

Kitajske filmske številke

Kitajci so letos ustanovili filmsko visoko šolo s stopnjo fakultete, že poprej pa so imeli tri šole za usposabljanje umetniških in tehničnih kadrov.

Pri snemanju 88 filmov, kolikor so jih posneli v letih 1948/55, je sodelovalo 55 umetnikov ter 30.000 tehničnih in drugih delavcev. Zdaj je na Kitajskem 7000

»Kaj takega se ne more več pripetiti,« so zatrjevali konkurenški hollywoodski producenti, ko je neko podjetje snemalo barvni film o velikem brodolomu. Prav takrat pa je prišla novica o trčenju dveh ladij in o potopu italijanske ladje »Andrea Doria« nedaleč od ameriških obal. Seve je podjetje, ki je imelo v stebljih »potop«, izkoristilo to priložnost za temeljito reklamo: vsepovsod je napovedovalo »veliki film« o potopu moderne potniške ladje in je menda doseglo komercialni uspeh za svoj film, ki v njem nastopajo med drugimi tudi Mai Zetterling, Tyrone Power, Stephen Bord in Danny Green.

Ali se jih spominjate?

Film je sicer najmlajša umetnost, ima pa prav tako kot slikarstvo, književnost in glasba že svoje klasike. Nekateri se živijo in tudi delajo: Charles Chaplin, Erich Stroheim, Josef Sternberg, Cecil de Mille, Bette Davis. Te pozna skoraj vsak obiskovalec filmskih prireditelj. Manj so znani že umrli klasiki, ki oživijo tu in tam na predstavi kinoteke, kjer pa jih občudujejo le redki ljubitelji filmske umetnosti.

Bara Theda je bila prva lepota, v prvih letih dvajsetega stoletja nemara prav tako znana, kot sta zdaj Marilyn Monroe in Gina Lollobrigida. Seveda bi danes komaj ogrela kakšnega ljubitelja filmskih igralk, kajti okus se je v štirih desetletjih temeljito spremenil. Rodila se je leta 1892, snemati pa je začela 1915. Njena kariera je tesno povezana s filmskim producentom Williamom Foxom in z režiserjem Gordonom Edwardsonom, ki je režiral večino njenih filmov. Nastopala je predvsem v psevdogrodovinskih filmih, kjer je igrala »ženske usode«. Njeni najvažnejši filmi so »Carmen«, »Kleopatrica«, »Madame Dubarry«, »Salomae« in »Krvava roža«. Kmalu po prvi svetovni vojni je Theda Bara prenehala nastopati. Umrila je predlanskim.

Liliana in Dorothy Gish sta bili najboljši igralki Griffithove šole. Mlajša Lilian sodi še danes med najboljše igralko vseh časov. Veljala je za najboljšo interpretko ženskih likov v dramah Čehova. Snemati je začela pod Griffithovim vodstvom in je ustvarila najboljše like v filmih »Judita iz Betuljec« (1914), »Rojstvo naroda« (1915), »Srce svetca« (1918), »Nestrpnost« (1916), »Zlomljeni cvetovi« (1919) in »Ubožici v burji« (1922). Po letu 1930 se je Lilian Gish le kdaj pa kdaj pojavila še na filmskem platnu v stranskih vlogah, zadnji film pa je posnela leta 1942.

Dorothy je bila leto dni starejša in ni bila dosti slabša od svoje slavne sestre. Nastopala je le deset let, od 1911 pa do 1921. Njeni najboljši filmi so »Srca svetca«, »Ubožici v burji« in »Priznani na podstrešju«. Slednjega je režirala njena sestra Lilian leta 1920, ko ji je bilo komaj 21 let.

Mary Pickford je psevdonim zelo znane igralko Gradis Smith, rojene leta 1894, ki jo je odkril kakor malone vse igralko tistega časa D. W. Griffith. Od leta 1909 pa do 1935 je bila Pickfordova najbolj reklamirana igralka na svetu. Med njenimi številnimi filmi velja omeniti le naslednje: »Tovariši«, »Newyorški klubok« in »Madame Butterfly«. Leta 1933 je Mary Pickfordova zadnjic stopila pred filmsko kamero kot igralka. Poslej se je posvetila donosnejšemu poklicu: postala je filmska producentka in solastnica podjetja »United Artists«.

njegov sin z istim imenom še vedno nastopa in je podoben očetu — tudi izhaja iz Griffithove šole. Uveljavil se je zlasti v pustolovskih filmih kot romantičen junak. Fairbanks ima velike zasluge za ustanovitev hollywoodske Akademije za filmsko umetnost, ki ji je predsedoval vrsto let. Bolj kot igralec je postal popularen po poroki z Mary Pickfordovo, s katero sta skupaj s Chaplinom in Griffithom ustanovila »United Artists«, ki sodi še vedno med najvidnejše v Ameriki.

Wallace Beery je veljal dolgo leta v Hollywoodu kot najboljši karakterni igralec. Tako po zunanosti kakor po igri in po vlogah, ki jih je dobil, je bil

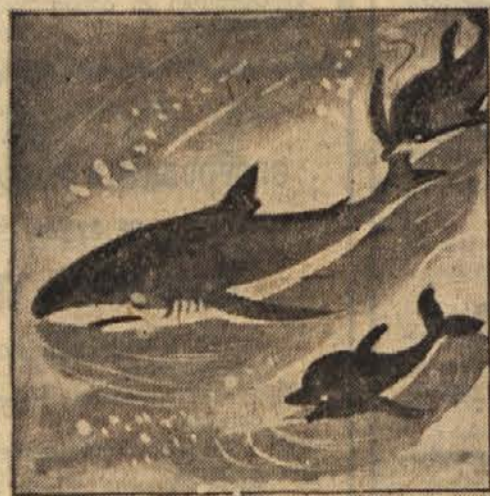
Prve dni oktobra bo gotova tonska kopija filma »Čevlji na asfaltu«, prvega domačega otroškega filmskega omnibusa, ki sta zanj pripravila scenarij Djordje Bogojević in Ljubomir Radičević, vsak po eno zgodbo so režirali mladi režiserji Boško Voćinić, Zdravko Randić in Ljubomir Radičević, eden izmed obeh scenaristov. Slika kaže prizor iz tretje zgodbe: fantje so se stegli, eden je mislil, da je nevarno ranil tovariša, zato je v strahu pobegnil v močvirje, od koder sta ga rešila oče in pes.

zelo podoben Charlesu Laughtonu. Rodil se je leta 1889, pri filmu pa je debutoval s 25 leti. Najboljši režiserji in najvidnejši producenti so se dve desetletji dobesedno trgali zanj. Ze v nemih filmih »Robin Hood«, »Morski jastrebi« in »Potepuh« je pustvaril vrsto imenitnih likov, višek pa je dosegel v zvočnih filmih »Grand Hotel«, »Prvak«, »Mesec« in »Viva Villa«.

V SINJIH GLOBINAH

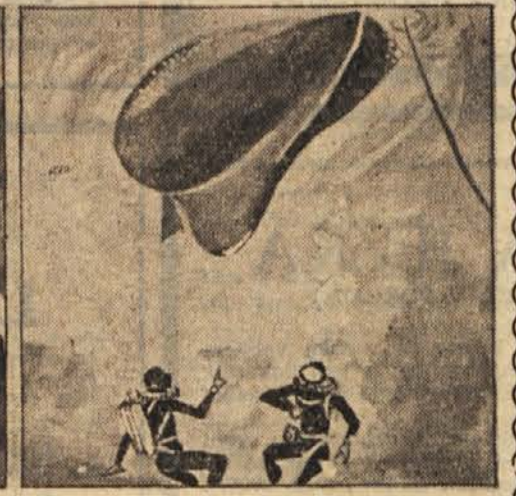
VIKTOR PIŠE: GRAD DRAGO RIŠE: ROTVIK

73. Boj je za hip prenehal. Ze je kazalo, da bodo delfini in morski pes zapustili bojišče z neodločenim rezultatom, ko so se na lepem spet pognali drug v drugega. Rep morskega psa je zakrvavel. Največji delfin ga je krepko držal v gobcu. Morski pes se je zviljal in otepal kot ponorel. Z naporom vseh sil se je končno izrgal, toda v delfinovem gobcu je ostal velik kos njegovega repa. Iz rane je tekla kri in se vila za njim kot dimast trak.

74. Ranjeni morski pes je plaval počasneje kot prej. Še enkrat je poskusil napasti, potem pa je postal negotov in se je spustil v beg. Boj je bil končan. Delfini so še nekaj trenutkov razdraženo švigali sem in tja, nato pa so izginitli. Danilo in Maks sta čakala dolgih pet minut. Povodni svet je bil spet miren in spokojen, kot da se ni nič zgodilo. Pogumno sta odrinila od skal in plavala tesno ob čerch v smer, od koder sta maloprej prišla.

75. Končno sta zagledala nad seboj temno senco. To je bila »Biserka«. Maks je pogledal na merilec globine. Petnajst metrov. Med dviganjem se bosta morala ustaviti in počakati, ker sta bila dlje kot eno uro pod vodo. Tri dolge minute bosta morala viseti nekaj metrov pod površjem kot dve zrell hrusti izredi lovišča morskega psa. Vendar drugi sredi ni bilo. Večno nista mogla ostati spodaj. Z negotovim občutkom sta zapustila varne čeri in zavesala navzgor.

Ameriški humor

DONALD V. MEHUS

Na postaji njujorske podzemeljske železnice se je prime rilo tole: mlada žena, ki je čakala na vlak, je vrgla kovancev v avtomat za žvečilni gumi. Potegnila je vzvod — nič. Spet je vrgla kovancev — nič. Ko ni priletel zavojček žvečilnega gumija niti po tretjem kovancu, se je žena sunkovito obrnila k svoji prijateljici in rekla: »Ti, tale reč pa je najbrž hranilnica!«

»Wise-crack« imenujejo Američani duhovito povedano misel v zvezi z določenim položajem, torej je to nekaj takega, kot na primer v evropskih deželah tako imenovani »bonmot«, dovtipna literarna pripomba, kakor na primer pokojnega Bernarda Shawa slovit rek: »Mladost je prekrasna reč, le škoda, da jo zapravljajo otroci.«

V čem je pravzaprav razlika med evropskim in ameriškim humorjem? Na kratko bi rekli takole: Medtem ko nakujuje evropski humor v svoji najboljši obliki, zlasti v književnosti, intelektualne poteze bodisi kot prefinjena puščica z ostjo na političnih, družabnih

ali drugih napakah ter človeških slabostih, pa je humor Novega sveta bolj za smeh in posledica pojmovanja stvari takih, kakršne v resnici so. Humor je del ameriškega življenja; manj ga je najti v sodobni ameriški književnosti, kjer mu še zdaleč ne pripisujejo več tolikšnega pomena, kot na primer Mark Twain in drugi pisatelji devetnajstega stoletja. Tem več pa je humorja in ostrih bodic v političnem življenju, zlasti med volilno kampanjo, ki v njej Amerika znori vsaka štiri leta. Primer: Kandidat je grajal svojega političnega nasprotnika, ko ga je napadel, ker je z ostrim humorjem in s satiro zasolil svoje mnenje o perečih vprašanjih vsakdanjega življenja. Takole je povedal:

»Ko sem ga poslušal, mi je prišla na misel zgodba o tistem možu, ki ga je Indijec na Divjem zabodu ustrelil v hrbet. Kmalu nato so ameriški konjeniki našli ranjenca z dvema puščicama med pleči. Zganjem so ga spravili k zavezni eden pa je hotel vedeti, ali ga hudo boli. »Da, boli, zlasti če se smejem.«

Med najboljšimi izraznimi oblikami pristnega ameriškega humorja velja omeniti »cartoons«, risbe s smešno vsebino, in »comic strips«, vesele risane zgodbe v nadaljevanjih, ki izhajajo v vseh ameriških listih in so se zadnja leta uveljavile tudi že marsikje po Evropi. Ta humor rahlo satirično obravnava družinsko, družabno in pisarniško življenje.

Nekateri listi pa objavljajo tudi smešnice, ki so značilno ameriške. Primer: Pet moških sedi za mizo. Sredi resne razprave spregovori eden: »Pa glasujmo! Konec koncev sedimo pri mizi štirje pametni možiki, pravzaprav pet, če Johna štejejo zraven.«

V filmu poznajo Američani nekaj obrazov, na primer Reda Skeltona, v televiziji pa Tonyja Martina in Jerryja Lewisa. Če se pokaže obraz katerega izmed njih na filmskem ali televizijskem platnu, povprečni Amerikanec že ve, da se bo pošteno nasmjal. Evropejec se ne smeje komičnim figuram, če so brez soli.

In še tale iz šole: Profesor je opazil dijaka, ki sta kar naprej izmenjavala listke. »Nehajta že, vidva v zadnji klopi! Nikar si ne dopisujta, saj se bosta potem pogovorila.«

»Ne dopisujeta si, igrava bridge,« je odgovoril eden.

Profesor: »Oh, oprostita, nisem vedel.«